

ÜNİVERSİTEYE YERLEŞEN ÖĞRENCİLERİN BÖLÜM MEMNUNİYETLERİNİN RIDİT ANALİZİ İLE İNCELENMESİ VE OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ İ.İ.B.F. BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

İsmet DOĞAN,

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Afyon

Sinan SARAÇLI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Eskişehir

Zeliha SARAÇLI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İ.İ.B.F., Eskişehir

ÖZET

Son yıllarda üniversite sınavına giren öğrenci sayısındaki artışlara karşı üniversiteyi kazanan öğrenci sayılarının oransal değerlerindeki azalış dikkat çekmekte ve yapılan inceleme ve gözlemlerde üniversiteyi kazanan öğrencilerin açıkta kalma korkusu ile bölüm tercihi yaptıkları, devam ettikleri bölümlerden memnun olmadıkları ve de değiştirmek istediklerini dile getirdikleri belirlenmiştir.

Bu amaçla Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'ne 2003-2004 eğitim öğretim yılında kayıt yaptıran farklı bölümlerdeki birinci sınıf öğrencilerinin devam ettikleri bölümlerden memnun olup olmadıkları ve bölümlerini değiştirmeyi isteyip istemedikleri araştırılmıştır.

Çalışmada kullanılan veriler, 150 birinci sınıf öğrencisine uygulanan anket aracılığı ile derlenmiş ve bu verilere uygulanan Ridit Analizi sonucunda anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kategorik Veri, Öğrenci Sorunları, Ridit Analizi.

EXAMINING THE STUDENTS SATISFACTIONS FROM THEIR DEPARTMENTS WHO JOINED TO UNIVERSITY BY RIDIT ANALYSIS AND AN APPLICATIN ON JUNIOR STUDENTS ATTENDING TO OSMANGAZI UNIVERSITY FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

ABSTRACT

Contrary to increase of the number of the students attending the university entry exam, the relative decrease in the number of the successful students attracts attention in the recent years. According to the observations and investigations, it is determined that the successful students aren't fully satisfied with their choices and they made their choices by the fear of being a non-registered status and wish to change their schools lateron.

For this purpose the junior students, enrolled to different departments of the Faculty of Economics and Administrative Sciences at Osmangazi University in 2003-2004 educational year, were questioned whether they are satisfied with their departments or wish to change.

The data used in this study were obtained from the questionnaire applied to 150 junior students meaningful results were obtained by using Ridit Analysis.

Keywords: Categorical Data, Students' Problems, Ridit Analysis.

1. GİRİŞ

Öğrencilerin üniversitede istediği bölüme girmiş olması, mezun olduğunda edineceği meslek hakkında taşıdığı olumlu kanılar ve ileriye ait beklentilerinin gerçekleşebileceği hususunda ön kanılar uyandırması ve nihayet sevip benimsediği bir faaliyet alanı içine girmesi gibi nedenlerle onu hedefe yönelik davranışlara iten, motive eden bir güç olarak rol oynar. Bu bakımdan istediği bölümü seçmiş olmak etmeni başarıyı motive etme yönünden önemlidir (Özgüven İ.E., 1974).

Son yıllarda üniversite sınavında başarılı olan öğrencilerin, sınava giren tüm öğrencilere oranındaki azalış dikkat çekmektedir. Yapılan inceleme ve gözlemlerde de üniversiteyi kazanan öğrencilerin açıkta kalma korkusu ile bölüm tercihi yaptıkları ve devam ettikleri bölümlerden memnun olmadıkları ve de değiştirmek istediklerini dile getirdikleri belirlenmiştir.

Üniversiteye devam eden gençlerin büyük bir bölümünün yüksek öğretim programını bilerek ve isteyerek seçmediği bilinmektedir. Bu gençlerin önemli bir

kısmı bir süre sonra girdikleri programı benimsemektedirler. Ancak bir grup öğrenci bir sonraki yıl yeniden sınava girerek bölüm değiştirmeye çalışmaktadır (I. Gençlik Şurası, 1988).

Orta öğretimlerini tamamlayıp zorlu bir yarıştan sonra üniversiteye gelen gençler buradaki bazı farklı çalışma tekniklerine hazır olmayabilirler. Okullarının fiziki şartlarını ve eğitim için gerekli şartları yetersiz bulabilirler. Birçoğu için kazandıkları bölüm ve üniversite bu gençlerin istedikleri tercihleri olmadığı için bu bireyler birtakım olumsuzluklar yaşayabilirler (Yazıcı, 2001).

Öğrencilerin devam ettikleri bölümleri açıkta kalma korkusundan dolayı seçmeleri, gelecekteki mesleklerini de istemeyerek yapmalarına ve dolayısıyla başarı ve kalitenin de düşük olmasına sebep olabilir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu, Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne 2003-2004 eğitim öğretim yılında kayıt yaptıran farklı bölümlerdeki birinci sınıf öğrencilerinin devam ettikleri bölümlerden memnun olup olmadıkları ve bölümlerini değiştirmeyi isteyip istemedikleri araştırılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni

Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerine, ele alınan eğitim öğretim yılından önce kayıt yaptırmış, ele alınan eğitim öğretim döneminde kayıt yaptıran ve bundan sonraki dönemlerde kayıt yapacak olan tüm öğrenciler, bu çalışmanın araştırma evrenini oluşturmaktadır.

2.3. Araştırmanın Örneklemi

2003-2004 eğitim öğretim yılında, Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerine devam eden 150 birinci sınıf öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

2.4. Veriler ve Toplanması

Araştırmada kullanılan veriler, 2003-2004 eğitim öğretim yılında Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerine devam eden birinci sınıf öğrencilerine, ilgili eğitim öğretim yılının bahar döneminde dersler esnasında yapılan anket formları aracılığıyla derlenmiştir. 2003-2004 eğitim öğretim yılında Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin çeşitli bölümlerine devam eden birinci sınıf öğrencilerine uygulanan anket formları sonucunda 150 anket formu elde edilmiştir.

2.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Çalışmada ele alınan değişkenler arasındaki ilişkinin ve bölüm değiştirmek isteyen öğrencilerin, bölüm değiştirmek istemeyen öğrencilere göre bu

düşüncelerinin kabul edilebilirlik derecelerinin araştırılmasında Ridit Analizi kullanılmıştır. Çalışmada ele alınan değişkenler, öğrencilerin bölüm tercihini açıkta kalma korkusu ile yaptıklarına ilişkin yanıtlarının belirlendiği ve beşli likert ölçeğine göre hazırlanmış bir değişken ile yine bu öğrencilerin bölüm değiştirme isteğine ilişkin iki düzeyli kategorik bir değişkendir.

Ridit Analizi, ele alınan değişken düzeylerinin sıralı ölçekle ölçüldüğü durumlarda kullanılabilir (Bross, 1958). Ridit kelimesinin kökü Logit ve Probit kelimelerinin kökleri ile aynı özellik gösterirken aldığı “it” eki bir çeşit transformasyon anlamı katmaktadır. Probitler’den ayrılan en önemli yanı ise, probitler gibi teorik bir dağılıma (normal dağılım) gerek duymamasıdır. Riditler gözlemlenen amprik bir dağılıma sahiptir ve Ridit kelimesi bu doğrultuda “Relative to an Identified Distribution” kelimelerinin ilk harflerinden oluşmaktadır (Doyle, Dorling, 2002).

Sıralayıcı ölçekle ölçülmüş değişkenlerin analizinde sıkça kullanılan Ki-Kare yada Student-t testleri yetersiz ve yanıltıcı olabilmektedir. Ridit Analizi, Bross tarafından bu istatistiksel yöntemler arasındaki eksikliği gideren bir bağlantı olarak sunulmuştur (Bilgin, 2003). Ki-Kare testi kullanıldığında, değişkenin sıralayıcı ölçekle ölçülmesine rağmen değişken düzeyleri kategorik olarak ele alınmakta ve dolayısıyla bilgi kaybına sebep olmakta, diğer yandan Student-t testi kullanıldığında ise değişken düzeyleri aslında sıralayıcı ölçekle ölçülmesine rağmen, değişken sanki sürekli bir değişkenmiş gibi ele alınmakta ve bu durumda da uygun sonuçlar elde edilememektedir. Ridit Analizi bu konudaki eksikleri gideren önemli bir tekniktir.

Ridit Analizi, daha önceden referans olarak tanımlanmış bir grup ile örnek bir grup arasında ele alınan değişkenler bakımından anlamlı bir farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasında kullanılan ve parametrik olmayan istatistiksel bir tekniktir (Plourd, Hassler, 1982).

Deneyisel verilerde referans grubunun bilinmediği ancak var olan gruplar içerisinde bir tanesinin referans grubu olarak seçileceği durumda, seçimin keyfi olmasına rağmen genellikle çalışma doğrultusunda daha önceden belirlenmiş bir referans grubu ile diğer gruplar arasındaki farklar, referans grubunun ridit ortalamaları baz alınarak hesaplanır (Donaldson, 1998).

Riditlerin kullanılması bir referans dağılışının seçilmesini gerektirir. Bu noktada referans dağılışının araştırmacı tarafından serbestçe seçilebilmesi önemli bir esneklik sağlar. Ridit Analizi’nde tek varsayım, sınıfların temelde var olan, fakat gözlenemeyen bir sürekli sıralamalı ölçek üzerinde ardıl aralıkları temsil ettiğiidir. Dağılışın şekli hakkında normallik gibi bir varsayım yoktur (Bilgin, 2003).

Bir karşılaştırma grubuna ait ortalama ridit, her bir sınıf için gözlemlenen frekansların, referans grubu için hesaplanan ridit değerleri ile çarpılması ve bu

çarpımların toplanarak karşılaştırma grubuna ait toplam frekansa bölünmesi ile hesaplanır.

Hesaplanan bu ortalama riditin ($\bar{r}_T$) standart hatası ise Eşitlik 1’de verildiği gibi hesaplanabilir (Bross, 1958).

$$s.h.(\bar{r}_T) = \frac{1}{2\sqrt{3N}} \dots\dots\dots[1]$$

İki grup arasında bir karşılaştırma yapmak amacıyla elde edilen bu ridit değeri bir olasılık gibi yorumlanabilir. Karşılaştırma grubuna ait ortalama ridit, bu gruptan tesadüfen seçilecek bir bireyin referans grubundan tesadüfen seçilecek bir bireyden daha yüksek bir değere sahip olması olasılığıdır. Bilinmesi gereken bir husus, referans grubunun ortalama riditinin 0,50 olması gerektiğidir. Bu şu anlama gelir: aynı populasyondan tesadüfi iki birey seçilirse, ikinci bireyin birinci bireyden daha büyük veya daha küçük bir değere sahip olma ihtimali eşittir ve 0,50’dir (Bilgin, 2003).

Bulunan bir ortalama ridit değeri ile 0,50 standart değeri arasındaki farkın önemi Eşitlik 2’deki gibi hesaplanabilir.

$$z = \frac{0,5 - \bar{r}_T}{s.h.(\bar{r}_T)} \dots\dots\dots[2]$$

Elde edilen değer 0,05 anlam seviyesindeki tablo değerinden büyük ise referans grubu ile karşılaştırma grubu arasındaki farkın önemli olduğu söylenebilir.

2.5. Süre ve Olanaklar

Öğrencilere uygulanan anket formları 2003–2004 eğitim öğretim yılının bahar döneminde dersler esnasında yapılmıştır. Çalışmada uygulamaya katılmayan öğrenciler ise anketin uygulandığı sırada çeşitli sebeplerden dolayı derslere devam etmeyen öğrencilerden oluşmaktadır.

3. UYGULAMA

Çalışmanın uygulama kısmında, 2003–2004 eğitim öğretim yılında, Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nin farklı bölümlerine devam eden 150 birinci sınıf öğrencisinden, bölüm değiştirmeyi düşünen öğrencilerin, bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilere (Referans grubu) göre

bölüm tercihini açıkta kalma korkusu ile yaptıkları düşüncesinin kabul edilebilirlik derecesi (Kesinlikle Katılıyorum'dan Kesinlikle Katılmıyorum'a doğru) ve aralarındaki ilişki Ridit Analizi ile incelenmiştir.

Çalışmanın uygulama kısmında yararlanılan veriler, bu öğrencilere ilgili eğitim öğretim yılının bahar döneminde yapılan anketler aracılığı ile derlenmiştir. Çalışmada uygulamaya katılmayan öğrenciler ise anketin uygulandığı sırada çeşitli sebeplerden dolayı derslere devam etmeyen öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmada amaç üniversiteye yeni gelmiş öğrencilerin bölüm hakkındaki ilk izlenimleri ve devam ettikleri bölümü tercih nedenleri doğrultusunda değiştirmek isteyip istememelerinin araştırılmasıdır. Ele alınan bu öğrencilerin, devam ettikleri bölümü, açıkta kalma korkusuyla seçtiklerine ait görüşleri, Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin devam ettikleri bölümü açıkta kalma korkusu ile yaptıklarına ilişkin yanıtların dağılımı

		DEĞİŞTİRME İSTEĞİ		Toplam
		Evet	Hayır	
Bölüm Tercihini	kes. katılıyorum	25	13	38
Açıkta Kalma	katılıyorum	21	14	35
Korkusu ile	fikrim yok	9	9	18
Yaptım	katılmıyorum	8	16	24
	kes. katılmıyorum	8	27	35
Toplam		71	79	150

Tablo 2'de verilen 1 numaralı sütun yanıtlayıcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda değişken düzeylerinin aldıkları değerleri yani sıklıkları ifade etmektedir. İkinci sütundaki değerler ilk sütundaki değerlerin yarısıdır. Üçüncü sütunda yer alan değerler, birinci sütundaki değerlerin kümülatif toplamıdır. Dördüncü sütundaki değerler, ikinci ve üçüncü sütunlardaki değerlerin toplamı, ve son olarak beşinci sütunda yer alan ridit değerleri ise dördüncü sütundaki değerlerin toplam gözlem sayısına bölünmesi ile elde edilir.

Tablo 2. Referans grubu için hesaplanan ridit değerleri.

	1	2	3	4	5 (Redit)
K.Katılıyorum	13	6,5	0,082	6,5	0,082
Katılıyorum	14	7	0,083	7	0,253
Fikrim Yok	9	4,5	0,227	4,5	0,399
Katılmıyorum	16	8	0,399	8	0,557
K.Katılmıyorum	27	13,5	0,582	13,5	0,829
K.Katılmıyorum	79	8	0,829	6,632	
N ₁ :	N ₂ =	71		Σ=22,042	Referans

grubuna ait gözlem sayısı

Referans grubunun ortalama ridit değeri 0,4996≈0,5 olarak hesaplanmıştır.

Karşılaştırma grubu olarak seçilen, devam ettikleri bölümü değiştirmek isteyen öğrenciler için ortalama ridit değeri, Tablo 3’de görüldüğü gibi, referans grubu için hesaplanan ridit değerlerinin karşılaştırma grubunda yer alan düşüncelerin frekans değerleri ile çarpılması sonucu elde edilen çarpım değerlerinin toplamının, bu grupta yer alan toplam öğrenci sayısına bölünmesi ile hesaplanır.

Tablo 3. Karşılaştırma grubu için ortalama ridit değeri hesaplanması.

Elde edilen bu sonuçlara göre,

$$\bar{r} = \frac{\sum \text{Çarpım}}{N_2} = \frac{22,042}{71} = 0,31 \quad \text{olarak belirlenir.}$$

N_2 : Karşılaştırma grubuna ait gözlem sayısı

Ortalama ridit değeri olan 0,31 değeri, her iki grupta birer gözlem yapılırsa, devam ettikleri bölümleri değiştirmek isteyen öğrencilerden yapılan gözlem, bölümlerini değiştirmek istemeyen öğrencilerden yapılan gözlemden 0,31 olasılıkla daha düşük kabul edilebilirlik puanı olacaktır, yani devam ettikleri bölümü değiştirmek isteyen öğrencilerin devam ettikleri bölümlerini açıkta kalma korkusu ile seçtikleri düşünceleri, diğer öğrencilere göre kesinlikle katılıyorum cevabına doğru bir eğilim göstermektedir.

Kabul edilebilirlik derecesi belirlenirken ele alınan öğrencilerin devam ettikleri bölümü değiştirme isteklerinin kesinlikle katılıyorum şikkından kesinlikle katılmıyorum şikkına doğru gittiği için, yapılan gözlem değerinin kabul edilebilirlik puanının daha düşük olması, bu öğrencilerin kesinlikle katılıyorum şikkına doğru bir eğilimde olduklarını göstermektedir.

Hesaplanan bu ortalama riditin standart hatası ise,

$$s.h.(\bar{r}_T) = \frac{1}{2\sqrt{3N}} = \frac{1}{2\sqrt{3 \times 71}} = 0,034 \quad \text{olarak belirlenir.}$$

Bu sonuçlara göre referans grubu ile karşılaştırma grubu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı belirlenecek olursa,

H_0 : Referans grubu ile karşılaştırma grubu arasında devam ettikleri bölümü açıkta kalma korkusu ile tercih edip etmemeleri bakımından bir fark yoktur.

H_1 : Referans grubu ile karşılaştırma grubu arasında devam ettikleri bölümü açıkta kalma korkusu ile tercih edip etmemeleri bakımından bir fark vardır.

$$z = \frac{0,5 - \bar{r}_T}{s.h.(\bar{r}_T)} = \frac{0,5 - 0,31}{0,034} = 5,588$$

Bu değer %5 anlam seviyesinde tablo değeri olan 1,96 değerinden büyük olduğu için, referans grubu ile karşılaştırma grubu arasındaki farkın %5 anlam seviyesinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna varılır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Üniversitede, şu an devam ettikleri bölümleri, zorlu bir yarış sonucunda büyük zahmetlere katlanarak kazanan öğrencilerin devam ettikleri bölümden olan memnuniyetleri, bu kişilerin hem okul hem de gelecekteki iş yaşantılarında sağlayacakları başarılar üzerinde çok önemli bir etkidir.

Türkiye'nin yaşadığı işsizlik sorunu ve gelir dağılımındaki eşitsizlikler sonucunda üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı içinde oldukları bilinmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan bölüm tercihlerinin gelecekte iyi kazanç sağlayan bir bölüm olması, öğrencilerin kafalarına işlenmekte ve sosyal kalkınmaya destek verecek bölümler ikinci plana atılmaktadır. Tabii ki açıkta kalma korkusu ile öğrenciler bu bölümleri de tercih etmekte ancak bir süre sonra bu öğrencilerin mutsuz oldukları, devam ettikleri bölümü değiştirmek istedikleri gözlemlenmektedir.

Bu doğrultuda yapılan bu çalışmada, 2003-2004 eğitim öğretim yılında, Osmangazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi'nin farklı bölümlerine devam eden 150 birinci sınıf öğrencisinden, bölüm değiştirmeyi düşünen öğrencilerin, bölüm değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilere göre, bölüm tercihini açıkta kalma korkusu ile yaptıkları düşüncesine katılma dereceleri ve aralarındaki ilişki Ridit Analizi ile incelenmiş ve referans grubu olarak alınan, devam ettikleri bölümü değiştirmeyi düşünmeyen öğrencilerin devam ettikleri bölümü açıkta kalma korkusuyla seçme düşünceleri ile, karşılaştırma grubu olarak alınan ve devam ettikleri bölümü değiştirmeyi düşünen öğrencilerin seçtikleri bölümü açıkta kalma korkusuyla seçme düşünceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Üniversite giriş sınavından önce gerek özel dershanelerin, gerekse maddi durumu yetersiz olan öğrenciler için mezun olacakları liselerin rehberlik bölümlerinde, bölüm tercihi yapılırken, istenilen bölümlerin yazılması gerektiği önemle vurgulanmalı ve istenmeyen bölümleri, açıkta kalma korkusu ile yazmanın, gelecekte hem üniversite hem de mezun olunduktan sonraki iş yaşantısındaki başarıyı olumsuz yönde etkileyeceği anlatılmalı ve üniversiteye girecek olan bireylerin istemedikleri bölümlerde eğitim almaları önlenmelidir.

KAYNAKÇA

Bilgin, Ö.C., (2003), "Ridit Analizi ve Uygulaması", Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 34 (2), 135-138.

Bross, I.D.J., (1958), "How To Use Ridit Analysis", Biometrics, 14, 18-38.

Donaldson, G.W., (1998), "Ridit scores for analysis and interpretation of ordinal pain data", European Journal of Pain, 2: 221-227.

Doyle, M., Dorling, S., (2002), “Visibility trends in the UK 1950-1997”, *Atmospheric Environment*, 36, 3161-3172.

Özgüven İ.E., (1974), *Üniversite öğrencilerinin Akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan faktörler*. H.Ü. Basımevi, Ankara.

Ploured P.J., Hassler, A.A., (1982), “Ridit”, Catholic University of America, (Online erişim tarihi 24.05.2004)

(http://pdp-10.trailing-edge.com/decuslib10-11/01/43_50532/ridit.rnh.html)

Yazıcı E., (2001).”Üniversite Gençliği 2001”, G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.

Yüksek Öğrenim Gençliğinin Sorunları, (1988), Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, I. Gençlik Şurası, Ön Çalışma Raporu.